

ПОЛТАВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
СПОЖИВЧОЇ
КООПЕРАЦІЇ
УКРАЇНИ

ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ: сутність, структура, подальше вдосконалення на сучасному етапі

*Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції*

18-19 квітня 2008 року

ПОЛТАВА * РВВ ПУСКУ

Міністерство освіти та науки України
Центральна спілка споживчих товариств України
Полтавська обласна державна адміністрація
Полтавський університет споживчої кооперації України

**ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ:
сутність, структура,
подальше вдосконалення
на сучасному етапі**

**Матеріали міжнародної
науково-практичної конференції**

18-19 квітня 2008 року

**ПОЛТАВА
РВВ ПУСКУ
2008**

ББК 65.9 (4Укр)
УДК 33 (477) 1063
Г72

Розповсюдження та тиражування без
офіційного дозволу ПУСКУ заборонено

Редакційна колегія

- Нестуля О.О.* – ректор Полтавського університету споживчої кооперації України, д.і.н., професор;
Маркіна І.А. – проректор з наукової роботи Полтавського університету споживчої кооперації України, д.е.н., професор;
Рогоза М.Є. – проректор з науково-педагогічної роботи Полтавського університету споживчої кооперації України, д.е.н., професор, академік АЕН України;
Ніколенко С.С. – завідувач кафедри економічної теорії Полтавського університету споживчої кооперації України, д.е.н., професор;
Яковенко Л.І. – завідувач кафедри політичної економії Полтавського державного педагогічного університету, д.е.н., професор.

Г72 Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Господарський механізм: сутність, структура, подальше вдосконалення на сучасному етапі», 18–19 квітня 2008 року. – Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2008. – 279 с.

ISBN 978-966-7971-63-2

У матеріалах міжнародної науково-практичної конференції розкриваються сутність, структура, шляхи удосконалення господарського механізму в умовах ринкової трансформації.

Наукові дослідження авторів спрямовані на з'ясування та обґрунтування методологічних і теоретичних основ сутності господарського механізму на різних рівнях розвитку економічної системи, становлення і розвитку національного господарського механізму, необхідність трансформації соціально-економічних інститутів господарсько-економічної системи України, шляхів удосконалення механізму господарювання в процесі формування змішаної економічної системи.

Збірник розраховано на наукових працівників, аспірантів і студентів, усіх, хто цікавиться проблемами удосконалення господарського механізму в умовах ринкової трансформації.

**ББК 65.9 (4Укр)
УДК 33 (477) 1063**

*Матеріали друкуються мовами
оригіналів – українською та російською.*

*За виклад, зміст і достовірність матеріалів
відповідають автори.*

ISBN 978-966-7971-63-2

© Полтавський університет споживчої
кооперації України, 2008 р.

СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ТА ЙОГО ДІЯ НА МАКРО-, МІКРО- І МЕЗОРІВНЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

СПОЖИВЧА КООПЕРАЦІЯ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ І ПРАКТИКА ГОСПОДАРЮВАННЯ

*О.О. Нестуля, професор, ректор
Полтавський університет споживчої кооперації України*

Споживча кооперація України протягом понад вікового періоду свого існування практично майже весь цей час знаходилася під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх реформаторських сил. Всім добре відомо, що в тяжкі роки революційних і післявоєнних перетворень споживча кооперація в Україні було тією єдиною ланкою, яка забезпечувала не лише зв'язок, а й розвиток цілих галузей промисловості та сільського господарства. На кооперацію поклалися важливі завдання з усунення так званих прогалин, що допускалися невдалим керівництвом того часу. Саме тому сьогодні важко сказати, що споживча кооперація мала єдиний господарський механізм. Господарювання, його форми та способи застосовувалися відповідно до історичного періоду та економічних відносин, що склалися. Варто відмітити, що і формувалася споживча кооперація не за виробничими принципами. Вже наприкінці 20-х рр. ХХ ст. на терені тодішнього Радянського Союзу, до складу якого входила й Україна, радянське партійно-державне керівництво, яке ще кілька років до того проголосило курс на НЕП, відмовилося від нього і перейшло до прискорення побудови в країні комуністичної системи виробництва та розподілу суспільного продукту. Листопадовий Пленум ЦК ВКП(б) 1929 р. проголосив перехід до суцільної колективізації, яка замислювалася ще й для того, щоб забезпечити нееквівалентний обмін між містом та селом і цим полегшити викачування сільських ресурсів до державного бюджету.

Кардинальні зміни в соціально-економічній структурі народного господарського комплексу на межі 20–30-х рр. ХХ ст. забезпечили, з одного боку, високі темпи розвитку споживчої кооперації України, а з іншого – одержавлення системи. Тож сьогодні важливо глибоко вивчити помилки періоду великого перелому, щоб дотримуватися

этнобезопасности в рамках российской исторической и экономической науки. Следует обратить внимание на недостаточное рассмотрение философского и исторического содержания феноменов этничности и безопасности, как в отдельности, так и в их взаимосвязи, в их общем и особенном содержании.

Исходя из вышеизложенного, можем утверждать об актуальности исследования как самой проблемы этнобезопасности в условиях многосоставного общества, каковой является Российская Федерация, так и попытки философской рефлексии и политэкономического анализа обозначенной проблемы: этничности как фактора экономической безопасности личности, общества и государства.

Внимание к данной проблематике обусловлено еще и тем, что ее исследование в советский период страдало чрезмерной идеологизацией и политизацией хозяйственного механизма, его глубокой централизацией.

Актуальность исследования обозначенной проблемы определяется и необходимостью системного рассмотрения влияния межэтнических отношений и противоречий в современном российском обществе на ее внутреннюю и внешнюю социально-экономическую стабильность и безопасность.

Проблематика этничности в экономических отношениях исследуется зарубежными и российскими учеными в двух основных теоретико-методологических парадигмах; примордиалистской и конструктивистской.

Особое внимание привлекает второе направление, в значительной степени детерминированное западноевропейской и американской субъективистской социологией и восходит к традициям структурного функционализма, символического интеракционизма, институционализма и конструктивизма. Основоположниками конструктивистского подхода в этнологии являются Ф. Барт и И. Гофман. В дальнейшем это направление получило развитие в трудах Э. Геллнера, Э. Хобсбаума, А. Смита, Б. Андерсона и других исследователей.

Проблемы развития хозяйственного механизма и формирования безопасности в отечественной науке рассматриваются в самом широком спектре научнотеоретических и методологических подходов, в том числе и в социально-экономической трактовке. Таким образом, в политэкономической литературе достаточно широко представлены исследования по проблемам безопасности. Однако, этнополитические аспекты безопасности изучаются крайне ограниченным числом исследователей. При этом вопросы, так или иначе затрагивающие проблематику этнобезопасности активно обсуждаются в СМИ в связи с всплеском этнонационализма и этноэкстремизма в некоторых рос-

сийских регионах. На наш взгляд, эта проблема актуальна и для экономики Украины, невзирая на её унитарное экономическое устройство.

В методологическом аспекте при изучении проблем этнобезопасности наряду с традиционными научными методами представляется корректным и актуальным использование такого относительно нового для гуманитарных наук подхода как синергетический. В этом случае этномир (этносистема) рассматривается как сложная, саморазвивающаяся, самореферентная и самоорганизующаяся система.

Литература

1. Савинов Л.В. Этничность как фактор безопасности: актуализация проблемы // Безопасность. – 2003. – № 5–6 (63). – С. 31–33.
2. Семёнов В.А. Этногеополитические аспекты безопасности России: Монография. – М.: РАГС-ЗАО Издательство «Русь», 1998.
3. Тишков В.А. Этнология и политика. Научная публицистика. – М.: Наука, 2001. – 240 с.

ПОДАЛЬШЕ УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО МЕХАНІЗМУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

І.Г. Брітченко, д.е.н., професор

Полтавський університет споживчої кооперації України

О.М. Момот, аспірант

Київський національний економічний університет

У сучасних економічних умовах банківська система України потребує подальшого удосконалення. Вітчизняні банки на світових ринках банківських продуктів є неконкурентоспроможними внаслідок невеликого розміру капіталу, відсутності філій вітчизняних банків за кордоном, відсутності досвіду роботи в умовах міжнародної конкуренції, неконвертованої національної валюти України, невеликого асортименту банківських послуг, недостатнього рівня розвитку макроекономічних показників в Україні, невисоких рейтингів кредитних агенцій тощо [1]. Це призвело, з одного боку – до значно вищих відсотків на банківські кредити та послуги, ніж в економічно розвинутих країнах, а з іншого – до суттєвої експансії банківського капіталу іноземних банків на вітчизняний ринок шляхом придбання іноземними інвесторами контрольних пакетів акцій українських банків. Мотивацією для іноземних інвесторів є використання суттєвої різниці у відсотках (міжнародної маржі) між українським ринком банківських продуктів і світовим.

При дослідженні наслідків експансії іноземних банків вітчизняні науковці значну увагу приділяють саме доцільності допуску іноземних банків на український ринок, або розробці особливих умов допуску та рівню критичної межі такої експансії [2]. Такий підхід є важливим, але в умовах приєднання України до СОТ подальша інтеграція України до світового господарства потребує зняття або суттєвого послаблення механізмів обмеження іноземного інвестування (в тому числі й у банківську систему), тобто Україна повинна створювати на внутрішньому ринку однакові умови для іноземних і вітчизняних банків.

Вирішення завдання удосконалення банківського механізму на сучасному етапі полягає не в обмеженні експансії іноземного капіталу, а в розробці механізмів, які дозволяють максимально ефективно використовувати наслідки іноземного інвестування у банківську систему України. На стратегічному рівні таке завдання може бути досягнуто шляхом інтеграції банківської системи України до єдиної європейської валюти – євро, що дозволить отримати економічний ефект у десятки разів більший, ніж ефект від вступу України до ВТО [3].

На тактичному рівні удосконалення банківського механізму можливе шляхом впровадження нових банківських продуктів, які підвищать ефективність мультиплікаційних процесів національної банківської системи України незалежно від форми власності та походження банківського капіталу. Нові банківські продукти повинні забезпечити суттєве розширення асортименту банківських послуг і значно підвищити прибутковість комерційного банку за умов обов'язкового зменшення відсоткової ставки по кредитах до рівня світових ринків, що суттєво підвищить попит на банківські кредити та послуги і, як наслідок, – інтенсифікацію банківських механізмів формування і функціонування капіталу, підвищення конкурентоспроможності банківської системи України. До таких інноваційних банківських продуктів належать інтегровані банківські послуги, які, на думку авторів, у сучасних умовах функціонування банківського механізму в Україні є фактично єдиним інструментом зменшення відсоткової ставки по кредитах. Концепцію розробки та впровадження інтегрованих банківських послуг вже розроблено авторами, але дослідження ще тривають.

Література

1. Бритченко И.Г. Региональные аспекты банковского рынковедения. – Донецк: ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2003. – 291 с.
2. Новый этап розвитку банківської системи України: зростання прибутності іноземних інвесторів / Монографія. Авт. колектив за наук.

ред. д.е.н., професора Смовженко Т.С. – К.: Вид-во Університету банківської справи НБУ, 2008. – 228 с.

3. Бритченко И.Г. Теоретичні засади інтеграції України до європейської валютної системи // Збірник наукових праць «Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Фінансово-економічні системи: трансформація та євроінтеграція». – Випуск 1 (63). – Львів: Ін-т регіональних досліджень НАН України, 2007. – С. 27–34.

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ

*Л.С. Шевченко, д.е.н., професор
Харківська національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого*

Критичний стан соціально-демографічної ситуації, нераціональна структура зайнятості, старіння й декваліфікація робочої сили в багатьох галузях, ускладнення соціального захисту громадян України та інші негативні чинники вимагають перегляду соціальних пріоритетів національного господарського механізму.

Починати потрібно з визнання власності найманих працівників на їхню робочу силу. Остання є складним «пучком правомочностей» працівників і включає: право виняткового контролю над способами формування і потенціального використання робочої сили; право на застосування трудового ресурсу в безпечних умовах праці, захист його від шкоди з боку навколишнього середовища; право на дохід від використання активу «робоча сила» у вигляді зарплати, премій, гонорарів, бонусів тощо; право на передавання активу «робоча сила» іншій стороні за трудовим договором.

До основних напрямів удосконалення господарського механізму у зв'язку з цим слід віднести:

– створення умов для зростання конкурентоспроможності робочої сили шляхом *подальшого розвитку системи професійної освіти*. Відомо, що приріст ВВП на 1 % вимагає зростання чисельності працівників у сфері професійно-технічної освіти на 3,2 %. За оцінками ж зарубіжних аналітиків, щорічно спеціаліст має оновлювати 5 % теоретичних і 20 % практичних професійних знань. Завданням при цьому є: поліпшення взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг; розробка сучасних методик прогнозування потреб ринку праці в працівниках певної фахової підготовки, а також професійно-освітніх потреб самих працівників, насамперед, молоді; своєчасне інформування економічно активного населення і роботодавців про стан ринку

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ТА ЙОГО ДІЯ НА МАКРО-, МІКРО- І МЕЗОРІВНЯХ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ 3

<i>Нестуля О.О.</i> Споживча кооперація України: історія і практика господарювання 3	3
<i>Матковський А.В.</i> Трансформація господарського механізму великих міст в умовах зміни меж мегаполісів 6	6
<i>Беляєв О.О., Самійленко А.П., Котенок А.Г.</i> Планомірність і товарність в системі господарського механізму 9	9
<i>Ніколенко С.С., Пінчук І.О.</i> Господарсько-політичний механізм як інституціональна архітектоніка економічної системи 10	10
<i>Беляєва І.Ю.</i> Инвестиционная привлекательность российских компаний в системе корпоративного управления 12	12
<i>Мусаев Х.Н.</i> Теоретические основы содержания рыночного хозяйственного механизма и пути его развития 14	14
<i>Отенко І.П.</i> Концептуальний аспект формування механізму управління підприємством 17	17
<i>Губенко В.І.</i> Теоретичні аспекти механізму державного регулювання аграрного ринку 19	19
<i>Отенко В.І.</i> Методологічні основи прийняття стратегічних рішень 21	21
<i>Єгоричева С.Б.</i> Інноваційний процес у комерційних банках в контексті регулювання банківської діяльності 23	23
<i>Ціпура В.Л.</i> Встановлення співвідношення між фінансовою системою та фінансовим механізмом у теорії фінансів 25	25
<i>Попов В.Ю.</i> Аналіз дефініцій господарського механізму національної економіки 27	27
<i>Паршина Е.А.</i> Аналіз підходів к обоснованию содержания конкуренции и выявления условий повышения конкурентоспособности на макро-, микро- и мезоуровнях экономической системы 29	29
<i>Левченко Г.І.</i> Функціональні економічні системи як основа взаємодії держави та ринкового механізму 30	30
<i>Головінов О.М.</i> Співвідношення державного регулювання і ринку в господарському механізмі 32	32

<i>Волошенко В.В., Черкавская Т.М.</i> Открытость экономики и экономический рост 34	34
<i>Костишина Т.А.</i> Конкурентоспособная система оплаты труда как складовая хозяйственного механизма в транзитивной экономике Украины 36	36
<i>Кукоба В.П.</i> Організаційне забезпечення функціонування інтегрованого господарського механізму підприємства 38	38
<i>Грінка Т.І.</i> Теоретико-методологічні основи механізму управління інноваційним розвитком підприємств 40	40
<i>Литовченко Т.М.</i> Теоретичні основи сутності регіонального фіскального механізму 43	43
<i>Шаповалов В.О.</i> Принципи побудови економічного механізму координації акціонерних відносин 45	45
<i>Слободянюк О.А.</i> Воспроизводственные основы реструктуризации капитала предприятия 47	47
<i>Денисюк О.В., Ярошенко О.Ф.</i> Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством 51	51
<i>Беляєва Н.Е.</i> Формирование механизма оценки организационных изменений предприятия 53	53
<i>Мозговая Л.А.</i> Механизм разрешения корпоративных конфликтов на промышленных предприятиях 54	54
<i>Безбожний В.Л.</i> Місце архітектоніки інтересів у господарському механізмі діяльності підприємств 56	56
<i>Ситник О.Ю.</i> Сучасний механізм розвитку людських ресурсів на засадах соціального партнерства 58	58
<i>Квасова Е.С.</i> Наращивание знаний промышленных предприятий Украины 60	60
<i>Дверко Ю.В.</i> Аналітичний інструментарій маркетингових досліджень на мікроуровні 61	61
<i>Власенко В.А.</i> Процес формування механізму управління розвитком системи споживчої кооперації України 63	63
<i>Вовченко О.С.</i> Роль макроекономічних факторів у розвитку банківського інвестиційного кредитування в Україні 65	65
<i>Кірдан О.П.</i> Господарський механізм реалізації колективної власності 67	67
<i>Сорока Л.Н.</i> Проблемы формирования сырьевой базы для предприятий пищевой промышленности 69	69
<i>Овсій О.Д.</i> Методичні основи формування експлуатаційних витрат житлово-комунальної експлуатаційної ділянки міста (селища) 70	70

<i>Микитюк І.Є.</i> Методологічні основи формування господарського механізму регіону	72
--	----

СЕКЦІЯ 2. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО МЕХАНІЗМУ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ 75

<i>Дубищев В.П., Ішук В.І., Малинський С.М.</i> Вибір стратегії інвестування в процесі забезпечення зростання валового регіонального продукту	75
<i>Похилюк А.В.</i> Формирование хозяйственного механизма транзитивных систем под воздействием факторов этничности.....	77
<i>Бритченко І.Г., Момот О.М.</i> Подальше удосконалення банківського механізму на сучасному етапі	79
<i>Шевченко Л.С.</i> Соціальні пріоритети національного господарського механізму	81
<i>Зима Б.В.</i> Структуризація вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції як важлива передумова удосконалення і підвищення ефективності його господарського механізму.....	83
<i>Бек М.А., Шевченко А.Ф.</i> Про механізм реформування аграрних відносин в Україні	85
<i>Зюкова Н.Б.</i> Трансформаційна економічна система: механізм функціонування	87
<i>Шкурупій О.В.</i> Удосконалення національної моделі державного регулювання інтелектуальної власності в Україні	89
<i>Івченко Є.І.</i> Економіко-математичні моделі процесів управління інформаційними потоками підприємств споживчої кооперації України	90
<i>Небава М.І., Слободянюк Л.І.</i> Вплив формування інформаційного суспільства на національну економіку	93
<i>Попова В.В.</i> Особливості запровадження організаційно-економічного механізму управління розвитком в Україні.....	95
<i>Лазебник Л.Л.</i> Вплив євроінтеграції на вдосконалення механізмів бюджетної політики в Україні	96
<i>Овсієнко О.В.</i> Формування економічних механізмів підвищення енергоефективності у системі енергетичної безпеки.....	98
<i>Безпечна І.В.</i> Вплив інноваційних процесів на становлення та розвиток механізму господарювання в умовах трансформаційної економіки України.....	100

<i>Крещенко Л.Ф., Гафіяк А.М.</i> Розвиток національної економіки під впливом процесу інформатизації.....	102
<i>Квасніцька О.О.</i> Державне регулювання будівельної діяльності ...	104
<i>Азарова А.О., Гіль О.В.</i> Становлення і розвиток господарського механізму України в умовах ринкової трансформації.....	105
<i>Логвин М.М.</i> Вплив природно-кліматичних факторів на інвестиційні процеси.....	107
<i>Маца К.А.</i> Сельские советы – неиспользованные возможности.....	109
<i>Єрмоленко О.А.</i> Сільське господарство як базова галузь розвитку національної економіки	112
<i>Малиюкіна Н.В.</i> Проблема встановлення ціни на сільськогосподарську продукцію як основну сировину для переробної промисловості	113
<i>Безнесюк Я.Н.</i> Необхідність формування стратегії розвитку для підприємств м'ясопереробляючої отрасли	115
<i>Синявська Я.С.</i> Категорія вини у відносинах господарської відповідальності	116
<i>Монастирний С.В.</i> Теоретичні основи оцінки ефективності інтеграції банківського і промислового капіталу.....	118
<i>Дейнека Т.А.</i> Способи виходу підприємства на зовнішній ринок	121
<i>Простотіна С.В.</i> Щодо нових критеріїв оцінки економічного розвитку	123
<i>Паршук Ю.О.</i> Ефективність використання земельних ресурсів у сільськогосподарських виробничих кооперативах	125
<i>Янішевська А.В.</i> Проблеми і перспективи українського молодіжного ринку праці в умовах становлення і розвитку національного господарського механізму	127
<i>Кирилюк А.В.</i> Інтелектуальна власність в Україні.....	129
<i>Фесенко І.А.</i> Міжнародний досвід країн у сфері заощадження пенсійних коштів працівників підприємств.....	133
<i>Ульянова Г.О.</i> Порухнення авторських прав недобросовісною рекламою	135
<i>Грумінська В.В.</i> Формування мотиваційного механізму перерозподілу трудових ресурсів	136
<i>Пантелеймоненко А.О.</i> Перспективність інтеграції системи споживчої кооперації України з іншими видами вітчизняних кооперативів.....	138
<i>Алимбаев А.А., Ульбышев Д.Н.</i> Становление инновационной среды в Казахстане.....	140

Наукове видання

**ГОСПОДАРСЬКИЙ МЕХАНІЗМ:
сутність, структура,
подальше вдосконалення
на сучасному етапі**

Головний редактор **Гречук М.П.**
Редактор-коректор **Шостак А.В.**
Комп'ютерна верстка **Бжікян Г.А.**

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 2288 від 5.09.2005 р.

Здано до редакції 25.03.2008 р. Підписано до друку 9.04.2008 р.
Формат 148x210. Папір 80 г/м². Ум. друк. арк. 17,4 + 0,1 (обкл.).
Тираж 150 прим. Зам. № 2008

Видано редакційно-видавничим відділом ПУСКУ
К. 115, вул. Коваля, 3, Полтава 36014; ☎ (0532) 50-24-81